

satanské pokušení. Ale jsa tážán odpověděl znovu, že víra nechce vědět víc, než že v chlebě je tělo živého kralujícího Krista, a o pokloně usoudil, že záleží na věřícím, chce-li se Kristu ve svátosti klanět čili nic.

Když Lukáš zvěděl o těchto odpovědích, zaujal k nim velmi odmítavé stanovisko. Viděl v nich porušení prostoty evangelia a prostředkování mezi věcmi, které si navzájem odporují. Názor, že je ve svátosti tělo Krista vládnoucího, neobstojí, pravil-li Kristus při ustanovení večeře Páně: 'Totoť jest tělo mé, které se za vás vydává'; mínil tedy tělo, jež mělo být ukřižováno, nikoli tělo oslavené, jímž jest nyní v nebesích. Tam má směřovat naše víra a úcta. Vzpomeňme, že v Čechách byla otázka po přítomnosti Kristově ve svátosti a po jejím způsobu ožehavě živá od sta let. Kladl-li ji Optát, blízký v té věci táborům, očekával odpověď, kterou by byl posílen v odporu proti katolickému kultu svátosti. Tak i mezi Bratřími platilo klanění svátosti za modloslužebné uctívání stvořené věci poctou příslušnou jen Stvořiteli. Lukáš byl dotčen stanoviskem Lutherovým, jenž otázku posuzoval se stanoviska křesťanské svobody, jako by šlo o vedlejší věc. Na Lutherovu žádost [kterou teprve začínají oficiální styky mezi ním a Jednotou] vysvětlil mu bratrské učení latinským spisem, asi překladem své knížky *'O pokloně'*, kterou byl vydal r. 1520 česky. Ale Luther nerozuměl těžkému slohu Lukášovu a nabídl jinou cestu k dorozumění: sám napsal počátkem r. 1523 výklad *'O klanění svátosti svatého těla Kristova'* [*Von anbeten des Sakraments des heyligen leychnams Christi'*] s oslovením: *Meinen lyben herrn und freunden den Brudern, genant Valdenser, ynn Behemen und Mehren.*

Ve styku s Lutherem užívala Jednota jako poslu B. Roha a B. Michala Weisse, kteří do Vitemberku vedle písemných vzkazů a odpovědí přinášeli také ústní informace. Luther zatím poznal i bratrský katechismus v německém překladě z r. 1521 či 1522 a vyptával se na různé stránky učení a řádů Jednoty. Jeho dřívější nedůvěra ke kacířským Bratrům pod vlivem tohoto bližšího poznání zmizela. S úctou jim vydává svědectví, že neví nikde na světě o takové čistotě evangelia, jakou nalézá při nich.

Po tomto předznačení hájí ve jmenovaném spise adoraci Krista ve svátosti [kde jest jeho tělo a krev, jest přece i On] a rozebírá pak jiné články bratrského učení. Chválí, že dobře věří o Bohu v Trojici, že opustili poslušnost papeže a biskupů, že zamítli víru v očistec, že nevzývají matku Boží ani svaté, že usilují o křesťanský život a konají kázeň. Ale míní, že nesprávně křtí dítky na jejich budoucí víru, kdežto podle jeho názoru jsou dítky věrou církve očistěny a věrou obdařeny, neurčitým jeví se mu bratrské učení o skutcích, jako by na ně ještě kladli přílišný důraz, nesouhlasí s jejich trváním při sedmi svátostech a že prakticky nedopouštějí svým kněžím manželství. Měli by si také získat vzdělání v biblických jazycích.

Lukáš napsal ještě r. 1523 obšírnou *'Odpověď Bratří na spis M. Luthera'* s určitou obhajobou bratrského učení ve všech dotčených bodech. Jeho odpověď a kritika je nesena klidným sebevědomím starého učitele, jenž smí předkládat vyzrálé, v protivěnství osvědčené učení a řády mladšímu druhu, který teprve nedávno začal sobě i jiným razit cestu z římského Babylona k lepšímu poznání pravdy. Až příkrě trvá při odmítání poklony před svátostí jako modloslužebné ohavnosti na místě svatém a nesnáší v té věci polovičatost. Zamítá křest římský, udílený ve víře, že se jím vlévá milost Boží. Nechápe hloubku a radostnost Lutherova pojetí, jemuž jest víra holým živým spuštěním na Kristovo zasloužení, takže člověk beze všech svých skutků v vnitřnosti srdce na to spoléhá, že ne jeho vlastní, ale Kristovi skutkové a zasloužení hříchy jeho shlazují, smrt zapuzují, peklo pohlcují, i když Luther vzápětí dodává, že živá víra činí bližnímu dobré skutky a chválí Bratry, že víru spojují s láskou a s poslušností. Lutherova formulace mu patrně nezaručovala požadavek nového života. 'Ač člověk spravedlivý z milosti v Kristu skrze Ducha sv. bývá daro bez svých skutkův, však té milosti a spravedlnosti v smlouvě zákona a v posvěcení nemá na prázdno bráti. Skutkové z ní i při ní býti mají.' 'Toliko o víru stojíte, a níz hříchův odpuštění snadně svědčíte, bez kázně a pokání hříchů.' Jako by neslýchané učení Lutherovo Lukáše zarazilo na cestě, již se sám prve bral, když před třiceti lety v domácích